

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-науковий інститут
неперервної освіти і туризму
«27» травня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ ТУРИЗМУ

Галузь знань J «Транспорт та послуги»

Спеціальність J3 «Туризм та рекреація»

Освітня програма «Туризм»

ННІ неперервної освіти і туризму

Розробник: завідувачка кафедри, д.е.н., професор Світлана МЕЛЬНИЧЕНКО

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна є однією з обов'язкових компонент освітньої програми і сприяє задоволенню освітніх інтересів майбутніх фахівців й розвитку компетенцій, що полягають у засвоєнні знань пов'язаних із формуванням сучасного системного мислення в галузі менеджменту з урахуванням специфіки та особливостей управлінської праці в туристичній сфері. Здобувачі повинні бути спроможними забезпечити високий рівень ефективності системи управління; сформувати різнобічно розвинуту особистість, здатну практично використовувати весь спектр набутих знань та умінь для досягнення успіху в конкурентному середовищі; приймати оптимальні управлінські рішення. Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння студентами: сутності та змісту основних категорій і понять менеджменту; формування процесу, технології та цілей управління; прийняття управлінських рішень; формування механізму управління; складових зовнішнього середовища туристичних підприємств та їх впливу; оптимального вибору форм управління та інтеграції підприємств; організації праці персоналу та формування дієвої системи менеджменту; механізму розподілення професійних обов'язків, черговості виконання робіт; побудови організаційних структур управління туристичним підприємством; операційного управління туристичним підприємством; управління персоналом; оцінювання ефективності управління туристичним підприємством.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	ІЗ «Туризм та рекреація»	
Освітня програма	Туризм	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	240	
Кількість кредитів ECTS	8	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота)	х	
Форма контролю	Залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	3, 4	2,3
Семестр	6, 7	4,5
Лекційні заняття	60 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	60 год.	10 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	120 год.	220 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою даної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти «бакалавр» системного уявлення про сучасне управління підприємствами, здатності забезпечувати високий рівень результативності системи менеджменту та конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, впроваджувати сучасні принципи, процеси і механізми менеджменту в підприємствах туристичного бізнесу.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність: Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи екологічних та туризмознавчих наук, з урахуванням принципів збалансованого природокористування, в тому числі на природоохоронних територіях та у сільській місцевості;

загальні компетентності:

K05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

K07. Здатність працювати в міжнародному контексті.

K09. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

K10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

K13. Здатність планувати час та управляти часом .

K14. Здатність працювати в команді та автономно, ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших принципів недоброчесності.

спеціальні (фахові) компетентності:

K19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

K22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

K28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

K29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПР13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПР23. Розуміти і вміти використовувати на практиці засади збалансованого природокористування з урахуванням екологічних і соціокультурних аспектів з акцентом на розвиток сільського зеленого туризму.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Методологічні засади менеджменту туризму													
Тема 1. Характеристика менеджменту	1	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 2. Функції та процеси менеджменту	2/3	16	4	4			8	12					12
Тема 3. Механізм менеджменту	4/5	16	4	4			8	12					12
Тема 4. Форми управління господарською діяльністю в туризмі	6/7	16	4	4			8	12					12
Разом за змістовим модулем 1.	58		14	14			30	50	2	2			46
Модуль 2. Підприємства туристичного бізнесу як об’єкт менеджменту													
Тема 5. Менеджмент на різних стадіях життєвого циклу підприємства	8/9	14	4	4			6	14					14
Тема 6. Проектування роботи у підприємствах туристичного бізнесу	10	10	2	2			6	14					14
Тема 7. Проектування організаційних структур управління підприємством	11/12	16	4	4			8	16	2	2			12

Тема 8. Організаційний менеджмент	13/14/ 15	22	6	6			10	12					12
Разом за змістовним модулем 2.		62	16	16			30	56	2	2			52
Модуль 3. Система функціонального менеджменту підприємства туристичного бізнесу													
Тема 9. Управління персоналом туристичного підприємства	1/2	14	4	4			6	14	2	2			10
Тема 10. Добір персоналу, оцінка та прийом на роботу	3/4	16	4	4			8	14					14
Тема 11. Розвиток персоналу туристичного підприємства	5/6	16	4	4			8	14					14
Тема 12. Управління організаційною поведінкою	7/8	16	4	4			8	14					14
Разом за змістовим модулем 3.		62	16	16			30	56	2	2			52
Модуль 4. Ефективність менеджменту													
Тема 13. Стратегіч- ний менеджмент підприємства	9/10	16	4	4			8	14					14
Тема 14. Операцій- ний менеджмент	11	8	2	2			4	18	2	2			14
Тема 15. Інноваційний менеджмент туристичного підприємства	12	8	2	2			4	14					14
Тема 16. Самоменеджмент	13/14	16	4	4			8	18	2	2			14
Тема 17. Ефективність управління підприємством	15	10	2	2			6	14					14
Разом за змістовим модулем 4.		58	14	14			30	78	4	4			70
Усього годин		240	60	60	-	-	120	240	10	10			220

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Характеристика менеджменту	2
2.	Функції та процеси менеджменту	4
3.	Механізм менеджменту	4
4.	Форми управління господарською діяльністю в туризмі	4
5.	Менеджмент на різних стадіях життєвого циклу підприємства	4
6.	Проектування роботи у підприємствах туристичного бізнесу	2
7.	Проектування організаційних структур управління підприємством	4
8.	Організаційний менеджмент	6
9.	Управління персоналом туристичного підприємства	4
10.	Добір персоналу, оцінка та прийом на роботу	4
11.	Розвиток персоналу туристичного підприємства	4
12.	Управління організаційною поведінкою	4
13.	Стратегічний менеджмент підприємства	4
14.	Операційний менеджмент	2
15.	Інноваційний менеджмент туристичного підприємства	2
16.	Самоменеджмент	4
17.	Ефективність управління підприємством	2

4. Теми практичних, семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Менеджмент: система наукових знань	2
2.	Функції менеджменту	4
3.	Принципи та методи менеджменту	4
4.	Форми управління господарською діяльністю у туристичній сфері	4
5.	Проблеми менеджменту на різних стадіях життєвого циклу підприємства	4
6.	Проектування роботи в підприємстві	2
7.	Проектування та удосконалення організаційних структур управління підприємством	4
8.	Організаційний менеджмент: сутність та складові	6
9.	Основні підходи в управлінні персоналом туристичного підприємства	4
10.	Добір, оцінка та прийом персоналу в туристичне підприємство	4
11.	Рух та професійний розвиток персоналу	4
12.	Організаційна поведінка та основні підходи до її управління	4

13.	Стратегічний менеджмент: методи, принципи та основні етапи	4
14.	Операційний менеджмент підприємства туристичної сфери	2
15.	Управління інноваційними процесами туристичного підприємства	2
16.	Самоменеджмент та його функціональна модель	4
17.	Ефективність менеджменту туристичного підприємства	2
	Разом	60

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Характеристика менеджменту	6
2.	Функції та процеси менеджменту	8
3.	Механізм менеджменту	8
4.	Форми управління господарською діяльністю в туризмі	8
5.	Менеджмент на різних стадіях життєвого циклу підприємства	6
6.	Проектування роботи у підприємствах туристичного бізнесу	6
7.	Проектування організаційних структур управління підприємством	8
8.	Організаційний менеджмент	10
9.	Управління персоналом туристичного підприємства	6
10.	Добір персоналу, оцінка та прийом на роботу	8
11.	Розвиток персоналу туристичного підприємства	8
12.	Управління організаційною поведінкою	8
13.	Стратегічний менеджмент підприємства	8
14.	Операційний менеджмент	4
15.	Інноваційний менеджмент туристичного підприємства	4
16.	Самоменеджмент	8
17.	Ефективність управління підприємством	6
	Разом	120

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист проєктів;
- пірінгове оцінювання.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;

- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Методологічні засади менеджменту туризму		
Практична робота 1. Менеджмент: система наукових знань	ПР 02, 10. Знати: понятійний апарат навчальної дисципліни; умови і фактори розвитку управління. Вміти: опановувати теоретичні засади менеджменту	15
Практична робота 2. Функції менеджменту	ПР 02, 10. Знати: основні функції менеджменту: планування, організація, мотивація, і контроль; процеси менеджменту Вміти: реалізувати основні та специфічні функції менеджменту залежно від виду діяльності.	15
Практична робота 3. Принципи та методи менеджменту	ПР 02, 10. Знати: теоретичні положення, закони, принципи та методи сучасного менеджменту. Вміти: застосовувати принципи сучасного менеджменту в управлінській практиці	15
Практична робота 4. Форми управління господарською діяльністю у туристичній сфері	ПР 02, 10, 19. Знати: теоретичні положення щодо існуючих форм управління господарською діяльністю підприємств туристичного бізнесу. Вміти: застосовувати різні форми управління господарською діяльністю підприємств в управлінській практиці.	15
Самостійна робота		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Підприємства туристичного бізнесу як об'єкт менеджменту		
Практична робота 5. Проблеми менеджменту на різних стадіях життєвого циклу підприємства	ПР 20. Знати: специфічні особливості менеджменту на різних стадіях життєвого циклу підприємства. Вміти: обґрунтовувати вибір відповідних засобів і методів управління на різних стадіях життєвого циклу підприємства.	15
Практична робота 6. Проектування роботи в підприємстві	ПР 02, 10, 13. Знати: основні елементи організації праці та концепції проектування робіт у підприємствах туристичного бізнесу. Вміти: визначати параметри роботи та застосовувати різні моделі проектування робіт на	15

	підприємствах туристичного бізнесу.	
Практична робота 7. Проектування та удосконалення організаційних структур управління підприємством	ПР 02, 10, 13. Знати: принципи та методику побудови організаційних структур. Вміти: проектувати організаційні структури управління підприємствами туристичного бізнесу; визначати фактори, що впливають на процес проектування та вдосконалення організаційних структур управління підприємством.	15
Практична робота 8. Організаційний менеджмент: сутність та складові	ПР 02, 10, 13, 19. Знати: понятійний апарат, зміст та завдання організаційного менеджменту. Вміти: застосовувати інструментарій менеджменту для проектування управлінських систем; налагоджувати ефективні комунікації у системі управління; проводити управлінську діагностику та виявляти проблеми в управлінні підприємствами туристичного бізнесу; планувати та організовувати поточну роботу підприємств туристичного бізнесу у цілому та його підрозділів; організовувати роботу та оперативне управління підприємством туристичного бізнесу.	15
Самостійна робота		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1+M2)/2*0,7≤70	
Залік		30
Всього	(Навчальна робота + залік) ≤100	
Модуль 3. Система функціонального менеджменту підприємства туристичного бізнесу		
Практична робота 9. Основні підходи в управлінні персоналом туристичного підприємства	ПР 10-23. Знати: понятійний апарат та значення кадрової політики на підприємстві туристичного бізнесу. Вміти: застосовувати різні підходи до управління персоналом туристичних підприємств.	15
Практична робота 10. Добір, оцінка та прийом персоналу в туристичне підприємство	ПР 10-23. Знати: моделі та методи добору персоналу, критерії відбору персоналу; сутність, предмет та цілі оцінювання; методи, критерії оцінювання персоналу. Вміти: застосовувати різні методи та моделі при відборі персоналу; використовувати різні методики для оцінки роботи персоналу туристичних підприємств.	15
Практична робота 11. Рух та професійний розвиток персоналу	ПР 10-23. Знати: складові процесу розвитку персоналу; сутність і значення розрахунку конкурентоспроможності робочої сили; завдання розвитку персоналу у туристичній сфері. Вміти: застосовувати різні підходи до оцінки розвитку персоналу; використовувати різні методи навчання на робочому місці та поза ним.	15
Практична робота 12. Організаційна	ПР 10-23. Знати: методи та основні підходи до управління організаційною поведінкою.	15

поведінка та основні підходи до її управління	Вміти: застосовувати сучасні підходи до управління організаційною поведінкою.	
Самостійна робота		10
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Ефективність менеджменту		
Практична робота 13. Стратегічний менеджмент: методи, принципи та основні етапи	ПР 10, 20, 21. Знати: сутність стратегічного менеджменту, етапи розроблення стратегії; методи розроблення різних видів стратегії управління. Вміти: формулювати місію та цілі підприємства; будувати дерево цілей; визначати та обґрунтовувати різні види стратегій; розробляти різні стратегії управління туристичним підприємством.	12
Практична робота 14. Операційний менеджмент підприємства туристичної сфери	ПР 10, 20, 21. Знати: елементи операційної системи; принципи та завдання операційного менеджменту в підприємствах туристичного бізнесу. Вміти: застосовувати теоретичні знання для проектування операційної системи туристичного підприємства.	12
Практична робота 15. Управління інноваційними процесами туристичного підприємства	ПР 10, 20, 21. Знати: основні категорії та поняття інноваційного менеджменту; сутність та передумови інноваційної діяльності на підприємстві. Вміти: застосовувати отримані теоретичні знання для визначення етапів інноваційного процесу.	12
Практична робота 16. Самоменеджмент та його функціональна модель	ПР 10, 19, 21. Знати: понятійний апарат, функціональну модель самоменеджменту. Вміти: застосовувати різні моделі самоменеджменту на практиці; планувати час менеджера та застосовувати основні принципи його раціонального використання	12
Практична робота 17. Ефективність менеджменту туристичного підприємства	ПР 10, 19, 21. Знати: напрями удосконалення та підвищення ефективності управління підприємством туристичного бізнесу. Вміти: розробляти та обґрунтовувати основні напрями удосконалення та підвищення ефективності управління підприємствами	12
Самостійна робота		10
Модульна контрольна робота 4.		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен		30
Всього	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий робота		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени / заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- Електронний навчальний курс дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1182>, <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1183>)
- Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді).
- Програма виробничої практики.
- Методичні рекомендації до виконання курсової роботи.
- Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи.
- Методичні рекомендації до виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи.
- Програма атестаційного екзамену.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

- Білоусов О. М., Лугінін О. Є., Морозова О. Є., Соколова Л. В. Менеджмент туристичної галузі: підручник. Вид-во Гельветика. 2020. 580 с.
- Дудар Т.Г., Волошин Р.В., Дудар В.Т. Менеджмент: навчальний посібник. Вид-во «Центр учбової літератури». 2024. 326 с.
- Лісовський П.М. Туристична діяльність: інновація, інвестиція, рекреація: монографія. Вид-во «Ліра-К». 2022. 124 с.

4. Сахно Є.Ю., Дорош М.С., Ребенко А.В. Менеджмент сервісу: теорія та практика: підручник. Вид-во «Центр учбової літератури». 2020. 328 с.

5. Гаврилюк С.П., Сокол Т.Г., Міхо О.І., Хорошенюк А.П. Тенденції розвитку операційної діяльності туристичних підприємств в Україні // Вчені записки Університету «КРОК» No2(66), 2022. - С. 96-106.

Допоміжні

1. Аманда Коулман. Стратегії кризових комунікацій. Вид-во «Фабула». 2023. 200 с.

2. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Управління персоналом: підручник. Вид-во «Центр учбової літератури». 2023. 468 с.

3. Melnychenko S., Bosovska M., Okhrimenko A. The formation of a nation to urism brand of Ukraine // Baltic Journal of Economic Studies. 2021. 7(2). – С. 161-169.

4. Нікітенко К. Особливості менеджменту туристичного бізнесу в умовах глобальної нестабільності // Актуальні проблеми економіки, 5 (275), 2024. – С. 34-40.

5. Ратушна Л. Управління маркетингом в діяльності підприємства малого та середнього бізнесу / Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 15-16. – С. 111-115.

Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України. URL: <https://urst.com.ua/act/gku>

2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Journal of Hospitality and Tourism Research. URL: <https://journals.sagepub.com/home/jht>

4. Інновації та технології в сфері послуг і харчування. URL: <http://itsf.chdtu.edu.ua/>

5. Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації. URL: <http://restaurant-hotel.knukim.edu.ua/>

6. Український онлайн-журнал для професіоналів турбізнесу. URL: <http://turprofi.com.ua/>

7. Українська асоціація турагентів України URL : <https://uata.com.ua/>